

تعارف بازارهای نفتی به ایران/وزارت نفت فرصتسوزی نکند

خارج شدن ۵.۷ میلیون بشکه از تولید نفت عربستان به مدت چند هفته بهترین زمان برای بهره‌برداری جمهوری اسلامی ایران جهت افزایش فروش نفت است به شرطی که اراده‌ای برای این کار باشد.



به گزارش [خبرگزاری تسنیم](#)، بر اساس گزارش‌های منتشرشده، عربستان 188 میلیون بشکه ذخایر دارد و تنها تا 33 روز دیگر می‌تواند به تعهدات قراردادهای لانگ ترم — بلندمدت — پایبند باشد، این در حالی است که آرامکو امروز اعلام کرده است مشکلی برای تأمین نیاز مشتریان خود ندارد اما آنها باید خود را برای دریافت نوع دیگری از نفت خام آماده کرده باشند که قطعاً برای پالایشگران سخت خواهد بود به‌ویژه پالایشگران شرق آسیا که در شرایط مالی بدی قرار دارند.

در این شرایط، ایران با نفتکش‌هایی که میلیون‌ها بشکه نفت در خود دارد، می‌تواند به سرعت از روش‌های مختلف بخشی از نفت خود را به فروش برساند، چنین اتفاقی در دوره‌ای که بیل کلینتون ایران را تحریم کرده بود تجربه شده است. امروز بهترین فرصت برای ایران است تا با استفاده از راهکارهای مختلفی نفت خود را به فروش برساند. پرویز راحت یکی از مدیران مدیریت امور بین‌الملل شرکت ملی نفت و نیکو در کتاب ناگفته‌های فروش نفت نوشته وحید حاجی‌پور به تحریم داماتو اشاره می‌کند که منجر به بی‌مشتري ماندن 500 هزار بشکه نفت ایران شد اما با وقوع طوفان در تنگه داردانل، وزارت نفت با بهره‌گیری از این شرایط توانست 20 میلیون بشکه از نفت خود را به فروش برساند:

...در سال آخر که مأموریتم رو به اتمام بود تحریم‌های آمریکا معروف به داماتو اجرا شد، لذا برای حل کردن مشکلات به‌وجودآمده مأموریتم تمدید شد. از فوریه سال 94 میلادی، به دلیل آنکه وضعیت فروش و صادرات نفت خام بسیار خوب شده بود، آقای آقازاده اصرار داشت سهم

تحويل در مقصد يا همان سيف را کاهش داده و سهم صادرات فوب را حداكثر كند ولى ما مخالف بوديم.

• • دليل مخالفت شما چه بود؟

نگران بوديم مبادا دوباره در يك شرايط اضطرارى قرار بگيريم زيرا زيرساختهاى خوبي شكل گرفته بود كه اگر تعطيل ميشد، فعال كردنش در بازار رقابتي نفت بسيار سخت بود. حرفمان اين بود كه يك سهم حداقلي را براى تحويل در مقصد نگه داريم تا مشتريهايمان را از دست ندهيم، خب، وقتى شما به شيوه تحويل در مقصد معامله ميكنيد، با پالايشگاههاى كوچك هم ميتوانيد كار كنيد، از مخازن خودشان به آنها فروش داشته باشيد و در كشتيهاى كوچك بارگيري كنيد. اين ويژگيها در شيوه فوب وجود ندارد زيرا نفت در اين روش در نفتكشهاى بزرگ بارگيري ميشود و چون پالايشگاههاى كوچك زيرساخت لازم براى پذيرش اين كشتيها را ندارند، نميتوانند نفت ايران را تحويل بگيرند.

بنابراين، با حذف سيف سيستم ما به هم ميريخت، سيستمي كه خيلي با آن كار كرده بوديم، آقاى آقازاده ولى به دليل عادي شدن شرايط اين تصميم را گرفته بود هرچند كه در روش فوب مشكلي هم نبود و مشتريانى هم براى فوب بودند، بر اين اساس وزير نفت جلسات مختلفى را برگزار كرده بود و به نوعى كار را به نقطه اى رسانده بودند كه تصميم مديريتى اش ابلاغ شده بود. در بدنه امور بين الملل به خصوص در عمليات و بازاریابی مقاومت بود كه آنهم در يك جلسه اى شكسته شد. ماجرا از آن قرار بود كه آقاى آقازاده به مناسبت ايام نوروز معمولاً به واحدهاى مختلف سر مىزد، در نوروز 76 ايشان به طبقه 12 و سالن عمليات هم رفته و همانجا نشسته بود. اين موضوع را با بچه هاى عمليات و بين الملل كه در سالن بودند، مطرح كرده بود كه؛ آيا فروش C.I.F را متوقف كنيم يا ادامه بدهيم؟ كارشناسان چون مىدانستند نظر آقاى وزير توقف اين مدل است در جهت منويات وزير نفت صحبت كرده بودند. همين موجب شده بود اراده آقاى آقازاده براى توقف فروش سيف بيشتر شود. آقاى حسيني مدير عمليات وقت امور بين الملل به من زنگ زد و گفت "آقاى وزير آمده نشسته اينجا و همينجا هم جمع بندى و ابلاغ كرد كه سيف را تعطيل كنيد، شما هم برو تدابير لازم را براى تعطيل كردن به كار ببنديد".

• • يعنى چه كارهاى؟

بايد كشتيها را ترخيص كرده و به مخازنمان اطلاع مىداديم كه

قراردادهایمان خاتمه پیدا کرده. به مشتری‌ها هم باید اعلام می‌کردیم که دیگر این روش را کنار گذاشته‌ایم.

• • با این روش چقدر صادر می‌کردید؟

حدود 700 هزار بشکه؛ یعنی نزدیک 40 درصد صادرات نفت ایران در این سیستم عمل می‌شد. آن زمان آقای غنیمی فرد مدیر بین‌الملل بود و آقای حسینی هم معاون مدیر بین‌الملل، به من گفتند "وزیر جمع‌بندی کرده و آقای غنیمی فرد هم پذیرفته است". دو سه بار تلفنی با آقای غنیمی فرد صحبت کردم و ایشان گفت "بالاخره وزیر دستور داده و نمی‌شود"، با خود مهندس آقازاده تلفنی صحبت کردم، گفت "با بچه‌های بین‌الملل تمام این مباحث را بررسی کارشناسی کرده‌ایم، کارشناسان تأیید کردند نیازی به روش تحویل در مقصد نیست و این تصمیم باید اجرا شود"، گفتم "آقای مهندس، اجازه بدهید یک ارزیابی از تبعات این دستور انجام داده و برای شما ارسال کنیم، اگر شما تبعاتش را قبول کردید عملیات‌اش می‌کنیم"، گفت: "این‌ها را با آقای غنیمی فرد صحبت کنید".

خلاصه با ایشان صحبت کردیم و به این نتیجه رسیدیم که به یکباره نمی‌توانیم سیف را قطع کنیم. باید در چارچوب قرارداد notice اطلاع بدهیم تا خسرانی به کشور وارد نشود زیرا هرکدام از این‌ها، قراردادهایشان مدت‌دار بود و باید وزیر را قانع کنیم تا در چارچوب قراردادها عمل کنیم. ما برای یک سال کشتی اجاره کرده بودیم، سه ماه آن از قراردادش گذشته و 9 ماه دیگرش باقی مانده بود. چند مخزن اجاره کرده بودیم و 6 ماه تا پایان اتمام قرارداد فاصله داشت یا به مشتری در قرارداد تعهد داده بودیم تا پنج محموله در طول یک سال به آن تحویل بدهیم که اگر یکباره قطع می‌کردیم خسارات سنگینی باید پرداخت می‌شد.

تا سه نشمرده بودیم که تحریم داماتو ابلاغ شد. البته اطلاعاتی که داشتیم نشان می‌داد این تحریم‌ها در راه هستند، منتها هیچ‌کس باور نمی‌کرد یک‌دفعه تبدیل به چنین تحریمی شود. از آن طرف هم نزدیک 500 هزار بشکه از حجم 700 هزار بشکه‌ای که به صورت سیف معامله می‌کردیم را آمریکایی می‌خریدند؛ بنابراین نمی‌شد تصور کنیم که زور شرکت‌های آمریکا به نمایندگان‌شان نرسد و این تحریم جلو برود ولی مباحث و مسائل سیاسی باعث شد آمریکایی‌ها داماتو را اواخر آوریل ابلاغ کنند و از اول ژوئن 1995 تحریم‌ها آغاز شود.

درحالی‌که یک ماه قبل از این تحریم ارزیابی قطع قراردادهای سیف و مذاکرات را آغاز کرده بودیم. پس از ابلاغ تحریم حدود ساعت سه صبح بود که آقای وزیر زنگ زد و گفت "داستان تحریم چگونه است؟ چه تمهیدی را در نظر گرفتید؟"، گفتم "شما که به ما گفتید «تمام قراردادهای را لغو کنید»، ما هم همه را لغو کردیم کاری نمی‌توانیم بکنیم!"، گفت "نه بروید هر کاری می‌خواهید بکنید" (می‌خندد)، گفتم "نگران نباشید. آقای مهندس، بروید بخوابید خوشبختانه هنوز هیچ‌کدام از قراردادهای لغو نشده و ما می‌توانیم بر این شرایط پیروز شویم". با توجه به حجم 700 هزار بشکه‌ای که برای این کار سهمیه داشتیم، تحریم موجب شد که در مدت 100 روز اول حدود 70 میلیون بشکه نفت روی آب ذخیره شود.

• • جز نفت‌کشها در کجا ذخیره می‌کردید؟

بخشی از آن در مخازن مشتری‌ها بود که مثلاً برای دو ماه بعد موعد تحویلشان بود ولی ما بدون یک سنت اجاره آن را دو ماه قبل از موعد در مخازنشان ذخیره کرده بودیم.

درگیر بازاریابی بودیم که اتفاق خاصی رخ داد و به نوعی امداد غیبی بود. حدود سه ماه پس از شروع تحریم در ماه سپتامبر وضعیت آب‌وهوایی در مدیترانه به هم ریخت. در مدیترانه طوفان‌های فصلی به مدت سه روز رخ می‌داد که موجب می‌شد تنگه داردانل بسته شود. شدت باد طوری می‌شد که کشتی‌های بزرگ نمی‌توانستند از دریای سیاه به مدیترانه بروند یا برعکس. محل صادرات نفت خام روسیه از این معبر می‌گذرد، معمولاً دو سه روزی که پالایشگاه‌ها نمی‌توانند محموله دریافت کنند، از ذخایرشان استفاده می‌کردند. چون حجم ذخایر نفت روی آب ما هم بالا بود، نفت‌کش خالی در بازار نبود که بتوانیم اجاره کنیم. از آن طرف هم آقای آقازاده فشار می‌آورد که تولید نباید کاهش پیدا کند. از یک طرف ما باید این ذخایر روی آب را به فروش می‌رساندیم و از سوی دیگر باید برای ذخیره‌سازی نفت نفت‌کش اجاره می‌کردیم.

روز شنبه بود، اوایل سپتامبر که طوفان در تنگه داردانل شروع شد و بازار در حالت هشدار قرار گرفت که "یک اختلالی در تأمین نفت مدیترانه پیش آمده است" و پیش‌بینی همه هم این بود که "بیش از دو سه روز طول نمی‌کشد" ولی این طوفان نزدیک 20 روز طول کشید یعنی نزدیک 5/1 میلیون بشکه نفت روسیه که از آنجا عبور می‌کرد را متوقف کرده بود، روس‌ها کاهش تولید دادند، کشتی‌ها نه می‌توانستند به

دریای سیاه بروند و یا از آنجا خارج شوند. نفت ایران هم در مدیترانه و جبل‌الطارق آماده بود، لذا بازاریابی ما شروع به فروش نفت کرد و در حقیقت مسیر باز شد و آن شیفتی که باید در بازار انجام می‌شد توسط نفت ذخیره‌شده روی دریا صورت گرفت. یکسری از تولیدکنندگان مانند عربستان، از اروپا به سمت آمریکا رفتند و ما هم با فروش نفت در بازارهای این کشورها در اروپا توانستیم حجم خوبی از نفت خود را به فروش برسانیم.

• • چقدر فروختید؟

حدود 20 میلیون بشکه. جالب اینجاست که قبل از اینکه این طوفان تمام شود در خلیج مکزیک زلزله شد و تولید نفت مکزیک در سه ماه 5/1 میلیون بشکه در روز کاهش یافت. این هم یکی از امدادهای غیبی بود که کاملاً در خدمت جمهوری اسلامی ایران بود.

• • آن زمان که تنگه داردانل بسته شد، قیمت نفت

افزایش پیدا کرد؟

شروع به افزایش کرد اما ما هم در یک حالتِ اضطراب بودیم که نمی‌توانستیم نفروشیم، هزینه‌هایی که کرده بودیم جبران شد و اصلاً ضرری نکردیم.